

Το κακό και τα πάθη - Μια ορθόδοξη Πατερική Θεώρηση

[Ορθοδοξία](#) / [Θεολογία](#)

[Σάββας Αλεξάνδρου, Θεολόγος](#)

Στην ορθόδοξη Πατερική Θεολογία μας, το κακό θεωρείται συνέπεια της υποταγής του ανθρώπου στα πάθη, τα οποία υποδαυλίζουν οι δαίμονες έχοντας ως συνεργό τους την κακή του προαίρεση. Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής, στον δεύτερο τόμο της Φιλοκαλίας, στο έργο του «400 κεφάλαια περί αγάπης», μας πληροφορεί: «τρία εισίν τα κινούντα ημάς επι τα κακά. Τα πάθη, οι δαίμονες και η κακή προαίρεσις». Συνεχίζοντας, αναφέρει παρακάτω: «πάθος εστί η εκπλήρωσις παραλόγου επιθυμίας».

Τα πάθη ενεδρεύουν στη ψυχή του ανθρώπου και σύμφωνα με τη θεολογία του αββά Ισαάκ του Σύρου, όπως αυτή εκφράζεται στα «Ασκητικά» του, «άκανθαι εισίν και εκ του εν τω σώματι σπόρου ταύτα ανατέλουσιν». Δηλαδή, είναι αγκάθια που τα φέρνει ο άνθρωπος με τη γέννησή του. Έτσι, λοιπόν, κατά τη θεολογία του Αγίου Μαξίμου του Ομολογητού, «οι δαίμονες, βλέποντας τη πνευματική αμέλεια μας, μας επιτίθενται και με πολλή σφοδρότητα ενεργοποιούν τα πάθη τα οποία έτσι κυριαρχούν στη ζωή του ανθρώπου, όταν αυτός διακρίνεται για την κακή του

προαίρεση». Κακή προαίρεση έχει ο άνθρωπος, κατά τη θεολογία των Πατέρων της ανατολής, όταν «εν γνώσει του αγαθού, αεί το κακό ανθαιρείται»• δηλαδή, όταν πράττει το κακό, ενώ γνωρίζει το καλό.

Τα πάθη, που όπως λέχθηκε γεννούν το κακό, συμφαίνονται με το διφυές του ανθρώπινου προσώπου. Ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος σαφώς αποφαίνεται: «ο άνθρωπος ζώνων εστι ορατόν τε και αόρατον, θνητόν τε και αθάνατον, επίγειον και ουράνιον». Δηλαδή, ο άνθρωπος είναι κράμα υλικό και πνευματικό, αφού έχει σώμα και ψυχή. Έτσι, με το σώμα συνδέονται τα σωματικά πάθη που είναι η γαστριμαργία, η φιλαργυρία, η σαρκολατρεία κ.λ.π., ενώ με τη ψυχή σχετίζονται τα ψυχικά πάθη με μεγαλύτερο την έπαρση, δηλαδή την αλαζονεία, με την οποία, κατά τη θεολογία του Μεγάλου Αθανάσιου, είναι ταυτισμένος ο διάβολος. Στο έργο του «Περι ενσάρκου επιφανείας του Λόγου και κατά αρειανών», σημειώνει: «εν τω διαβόλω η υπερηφάνεια εστί, ώσπερ εν Χριστώ Ιησού η ταπεινωσις».

Τα πάθη, λοιπόν, γεννούν το κακό, πτυχές του οποίου είναι οι πόλεμοι, οι διάφορες μορφές διακρίσεως, η ανισότητα μεταξύ των ανθρώπων, η ασέλγεια κ.λ.π.

Ο Μέγας Βασίλειος σε ένα περισπούδαστο λόγο του που επιγράφεται «Περί ευχαριστίας», μιλώντας για τον τρόπο με τον οποίο ο άνθρωπος οφείλει να αντιμετωπίζει τα πάθη, που όπως σημειώσαμε παραπάνω αποτελούν την γενεσιουργό αιτία του κακού, αναφέρει: «πρέπει ο νους που έχει καθαρθεί με τη διδασκαλία του Χριστού σαν οχυρό να χρησιμοποιεί τη λογική και έτσι να αντιμετωπίζει την προσβολή των παθών».

Έτσι, λοιπόν, ο άνθρωπος που εργάζεται τις εντολές του Χριστού είναι άσχετος με το πάθος της φιλαυτίας, η οποία, κατά τον άγιο Νικήτα τον Στηθάτο, «η προς το σώμα φιλία εστιν», δηλαδή ο ατομικισμός. Το πάθος αυτό της φιλαυτίας γεννά το κακό της πλεονεξίας, που χωρίζει τους ανθρώπους σε πλούσιους και φτωχούς. Ο Μέγας Βασίλειος μιλώντας για αυτό το κακό επισημαίνει: «πλεονέκτης είναι εκείνος που δεν αρκείται σε αυτά που έχει, αλλά θέλει διαρκώς περισσότερα». Για αυτό τον λόγο, κατά τη θεολογία του Μεγάλου Βασιλείου, αυτά που είναι κοινά για όλους ο πλεονέκτης τα κάνει δικά του χρησιμοποιώντας το κακό, που εκφράζεται στην προκειμένη περίπτωση ως εκμετάλλευση και αδικία.

Εξάλλου, από τη δική του πλευρά ο Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής θα τονίσει πως τα πάθη που γεννούν το κακό, στην ουσία κυριαρχούν στη ζωή του ανθρώπου του οποίου ο νους κατά τη θεολογία του ιερού Πατρός δεν είναι συνδεδεμένος με τον Θεό. «Νους τω Θεώ συναπτόμενος δι' ευχής και αγάπης, δίκαιος, άγιος γίνεται, αναχωρών δε εκ θεού, κτηνώδης, θηριώδης, δαιμονιώδης, φιλήδονος γίνεται».

Επιπρόσθετα, το κακό του πολέμου που σχετίζεται με τον εκβαρβαρισμό του ανθρώπινου προσώπου αποτελεί συνέπεια του πάθους του μίσους που υπάρχει, όταν ο άνθρωπος κατά τη θεολογία του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, «δεν αιδείται το δώρον του ειρηνικού, την ειρήνη ην αφήκε ημίν ο Χρίστος» δηλαδή, δεν σέβεται, δεν λογαριάζει την ειρήνη που ο αναστημένος Χρίστος άφησε σε εμάς ως τρόπο συνύπαρξης και κοινωνίας προσώπων. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο και ο Άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης θα τονίσει «δεν υπάρχει μεγαλύτερη αμαρτία από το πόλεμο και χειρότερος αμαρτωλός από τον πολεμοχαρή άνθρωπο».

Η Ορθόδοξη εκκλησία μας, που είναι εργαστήριο θεώσεως και αγιασμού του ανθρώπινου προσώπου και προβάλλει ως το μοναδικό μέσο, δια του οποίου αναιρούνται τα πάθη που γεννούν το κακό, προσκαλεί τον άνθρωπο να συμμετάσχει στη λειτουργική, ασκητική και μυστηριακή της ζωή, με την οποία ο άνθρωπος καθαίρεται από τα πάθη, εξαλείφει το κακό και θεώνεται.

PERMANENTLY_REMOVED